

Výzkumné otázky a hypotézy, znaky (proměnné)

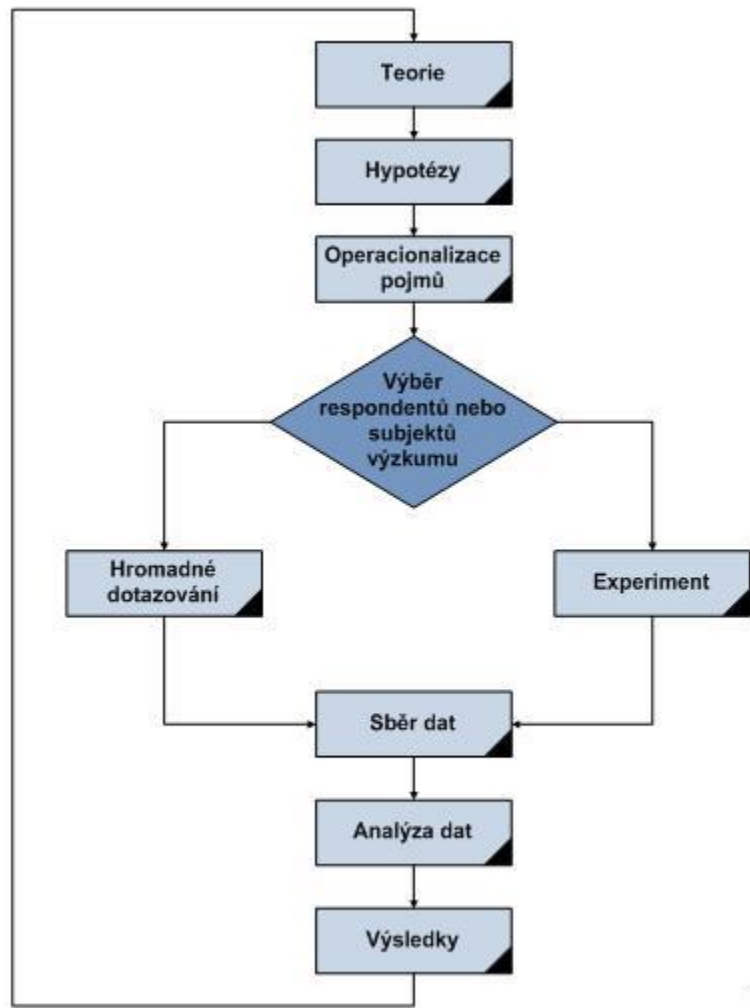
Metodologie sociálních výzkumů
doc. PhDr. František Baumgartner, CSc.
jaro 2019

- Struktura výzkumu (sled kroků)
- Plánování – projekt výzkumu
- Výzkumná otázka
- Hypotézy
- Studium literatury
- Proměnné

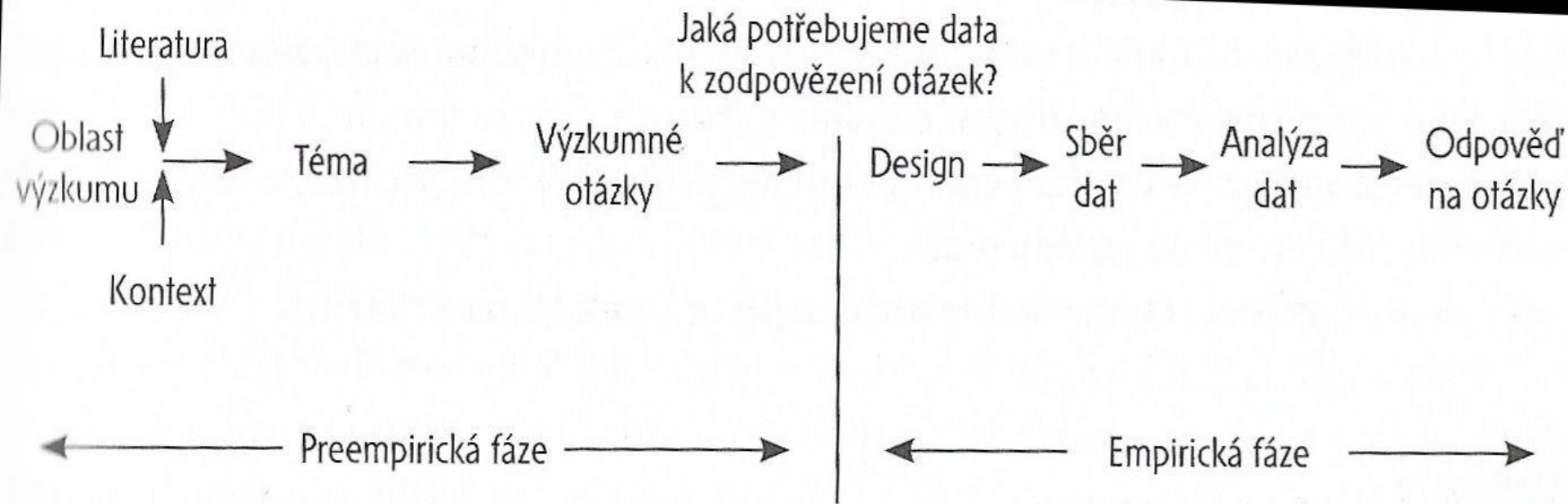
Typický sled kroků:

- Formulování záměru (vazba na teorii, studium literatury).
- Vymezení výzkumné otázky (konceptualizace).
- Koncipování hypotéz (operacionalizace).
- Sběr empirických dat, údajů (v určených souborech respondentů, pomocí nástrojů měření).
- Analýza dat pomocí matematicko-statistických procedur.
- Popis a interpretace zjištění, formulace závěrů.

|

Obr. 4.1

Preempirická a empirická fáze procesu výzkumu (Punch 2008a)

Výzkumný projekt jako základní součást vědeckého poznávání

Výzkumný projekt (plán zkoumání) obsahuje

OBSAH toho, co se bude zkoumat; „Problém“ = otázka, na kterou má výzkum odpovědět

POSTUP, jak se to bude zkoumat; „Metoda“ = způsob, jak se výzkum bude provádět.

Různé druhy projektů se navzájem liší obsahem zkoumání a jeho rozpracovaností i svou strategií co do uspořádanosti a průběhu svého provedení.

Výzkumná otázka

- Nápad – konceptualizace – operacionalizace
- Formulace výzkumné otázky (problému) – návaznost na cíle výzkumu
- Atributy „dobrých“ výzkumných otázek – realizovatelnost, srozumitelnost, smysluplnost, akceptace etických principů
- Chyby související s formulací výzkumných otázek – příliš obecné formulování, bez znalosti literatury, shromáždění dat bez jasně stanovené otázky.

- Jaký je postoj adolescentů k lehkým drogám?
- Jaký je vztah mezi inteligencí a školním výkonem?
- Jaký je vztah mezi velikostí bydliště jedince a jeho příjmem?
- Které faktory ovlivňují rozhodování absolventů středních škol při volbě vysoké školy?
- Jaký vliv má způsob prezentace podnětů na zapamatování?

Hypotézy

- Hypotéza – predikce, předpoklad o výsledku výzkumu.
- Jsou formulovány jako oznamovací věty a uvádějí do vztahu proměnné. Např.
 - Žáci s vyšší úrovní inteligence dosahují lepší výkony ve škole.
 - Obrazová prezentace podnětů vede k lepšímu zapamatování podnětů (ve srovnání se zvukovou).

Mohou tvořit hierarchický systém, tj. základní (obecnější) hypotéza se může dále specifikovat.

Vycházejí z teorie a jejich ověřování je zároveň ověřováním teorie.

Výzkumné hypotézy

- V hypotézách se mezi proměnnými vyjadřují:
- Rozdíly (používají se výrazy více, častěji, silněji aj.);
- vztahy (používají se výrazy pozitivní vztah, negativní vztah, korelace aj.);
- následky (používají se výrazy jak – tak, čím – tím, jestliže – pak, když – pak aj.).

Příklady hypotéz

- Mezi dosaženým vzděláním rodičů a vzdělanostními aspiracemi jejich dětí existuje pozitivní vztah.
- Agresivita u dětí předškolního věku se vyskytuje častěji u dětí vyrůstajících v neúplných rodinách.
- Chlapci dosahují lepších výsledků ve fyzice než dívky.
- Vysokoškolští studenti bydlící na kolejích utrácejí více peněz za své koníčky než studenti bydlící u rodičů.
- Dlouhodobě nezaměstnaní mají více zdravotních problémů než jejich vrstevníci, kteří pracují.

Literatura

- Literatura – publikované výzkumné nebo jiné vědecké práce relevantní k výzkumnému problému.
- Typy pramenů, zdrojů: obecné informační zdroje, primární zdroje, sekundární zdroje.
- Přínos zpracování přehledu literatury – hlubší poznání problematiky, informace o realizovaných výzkumech, možnosti realizace vlastních záměrů, potřeba uskutečnění výzkumu.
- Přehledové studie a jejich struktura.

E-zdroje - seznam

Licencované e-zdroje (přístup z počítačové sítě OU, [informace o přístupu mimo OU](#))

- › [Jak zjistíte, zda se časopis nachází v licencovaném e-zdroji OU nebo je volně dostupný?](#)

Multivyhledávač

EBSCO Discovery Service (EDS)
Prohledej více e-zdrojů najednou

online články, ebooks

hledej

Ebooks

- › [Ebsco ebooks](#) [info] [vzdálený přístup shibboleth]
- › [eBrary](#) [20 titulů] [info]

Seznam licencovaných e-zdrojů

- › [Academic Search Complete](#) [info] [vzdálený přístup shibboleth]
- › [Annual Reviews - Biomedical/Life Sciences Collection](#) [info] [seznam titulů]
- › [Biological Abstracts Archive \(1987-2012\)](#)
- › [BMJ Journals Online Collection](#) a [BMJ Online](#) [info] [seznam titulů]
- › [CEEAS \(Central & Eastern European Academic Source\)](#) [info] [vzdálený přístup shibboleth]
- › [CINAHL Plus with Full Text](#) [info] [vzdálený přístup shibboleth]
- › [GREENFILE](#) [info] [vzdálený přístup shibboleth]
- › [JSTOR - kolekce I., II., III., IV.](#) [info]
- › [Lecture Notes in Computer Science](#)
- › [Lecture Notes in Mathematics Science](#)
- › [Library, Information Science & Technology Abstracts \(LISTA\)](#) [info] [vzdálený přístup shibboleth]
- › [MEDLINE Complete](#) [info] [vzdálený přístup shibboleth]
- › [Ovid Nursing Full Text Plus - přístup k archivním datům 2011 - 2013](#) [seznam titulů]
- › [SAGE](#) [info] [seznam titulů]
- › [SCIENCE DIRECT](#) [info] [vzdálený přístup shibboleth]
- › [SCOPUS](#) [info] [vzdálený přístup shibboleth]
- › [SpringerLink](#) [info]
- › [WEB OF SCIENCE](#) [info], [Journal Citation Reports](#), [návod [Web of Science](#), návod [Journal Citation Reports](#)] [vzdálený přístup shibboleth]
- › [Wiley Library Online](#) [info] [vzdálený přístup shibboleth]
- › [Zentralblatt MATH](#) [info]
- › [Zoological Records Archive 1978 - 2012](#)

Search all fields

Author name

Journal or book title

Volume

Issue

Page

Advanced search

All

Journals

Books

Reference Works

Images

Advanced search | Expert search

? Search tips

Search for

loneliness

in

Abstract, Title, Keywords

AND

personality

in

All Fields

Refine your search

- Journals
- Books
- All
- My Favorites
- Subscribed publications
- Open Access articles

- Physics and Astronomy
- Psychology**
- Social Sciences
- Sports and Recreation

Hold down the Ctrl key (or Apple Key) to select multiple entries.

All Years 2007 to: Present

Search

Search history

Search for articles from our full-text collection using this search form. Click the **Help** button for step-by-step instructions on conducting a search using this form. Consult the Search Tips for information about the use of connectors, wildcards, and other search options which can improve the precision of your search.

Search all fields Author name Journal or book title Volume Issue Page Advanced search

Search results: 148 results found for pub-date > 2006 and TITLE-ABSTR-KEY(loneliness) and personality[All Sources(Psychology)].

Save search alert RSS

Refine filters

Year

- 2017 (17)
- 2016 (21)
- 2015 (16)
- 2014 (16)
- 2013 (19)

[View more >>](#)

Publication title

- Personality and Individual Differences (41)
- Computers in Human Behavior (32)
- Journal of Adolescence (7)
- Journal of Research in Personality (7)
- Psychiatry Research (6)

[View more >>](#)

Topic

- social (43)

Download PDFs Export Relevance All access types

- The development of loneliness from mid- to late adolescence: Trajectory classes, personality traits, and psychosocial functioning** Original Research Article
Journal of Adolescence, Volume 36, Issue 6, December 2013, Pages 1305-1312
 Janne Vanhalst, Luc Goossens, Koen Luyckx, Ron H.J. Scholte, Rutger C.M.E. Engels
 Abstract PDF (283 K)
- Going Private in Public: A study on shift in behavioural trend using facebook** Original Research Article
Computers in Human Behavior, In Press, Accepted Manuscript, Available online 6 March 2017
 Garima Srivastav, Ankit Gupta
 Abstract Research highlights PDF (649 K)
- Social networking online and personality of self-worth: A meta-analysis** Original Research Article
Journal of Research in Personality, Volume 64, October 2016, Pages 79-89
 Dong Liu, Roy F. Baumeister
 Abstract Research highlights PDF (494 K) [Supplementary content](#)
- A model proposal on the relationships between loneliness, insecure attachment, and inferiority feelings** Original Research Article
Personality and Individual Differences, Volume 111, 1 June 2017, Pages 19-24
 Ramazan Akdoğan
 Abstract Research highlights PDF (455 K)

ADVERTISEMENT X

ELSEVIER

WebShop

Celebrate the publication of your paper...
 ...with personalized reprints of your article, journal issues, and posters

Proměnné

- Proměnné jsou operacionalizované pojmy, které jsou obsaženy ve výzkumném záměru.
- Proměnnou ve výzkumu je charakteristika, znak, který může mít různé hodnoty.
- Variabilita proměnných značí, že zkoumané osoby mohou mít různé hodnoty sledovaných vlastností.

- Kvantitativní proměnné –
nabývají různé hodnoty ve stanoveném kontinuu.
- Kategoriální (kvalitativní proměnné) –
nabývají pouze některé předem určené hodnoty.

Úrovně měření

„Měření je přiřazování čísel jevům podle pravidel“

4 úrovně měření – podle využitých vlastností čísel:

- **NOMINÁLNÍ:** číslo slouží jako rozlišující označení („jméno“); přitom platí rovnost (=) stejně a nerovnost (\neq) odlišně označených jevů.
- **POŘADOVÁ:** platí pořadí čísel podle velikosti; navíc tedy mezi jevy označenými různě velkými čísly platí i vztahy méně (<) a více (>).
- **INTERVALOVÁ:** platí stejné odstupy mezi čísly; navíc je tedy lze navzájem sečítat (+), odečítat (-), nebo i dělit či násobit jiným číslem.
- **POMĚROVÁ:** platí všechny vlastnosti čísel, má „absolutní nulu“; navíc je tedy lze i násobit či dělit navzájem mezi sebou.

Věrohodnost měření

Citlivost = senzitivita měření:

Jak podrobně měříme to, co měříme?

Jemnost rozlišení je dána užitou měrnou stupnicí.

Spolehlivost = reliabilita měření:

Jak přesně měříme to, co měříme?

Shoda výsledků při jiném měření téhož.

Hlavní druhy:

Stálost v čase, soudržnost stupnic, rovnocennost alternativních znění testu, shoda posuzovatelů...

Platnost = validita měření:

Měříme opravdu to, co chceme měřit?

Platnost reprezentace pojmu, předpověditelnost jiné míry téže veličiny, nebo předpověditelnost jiné veličiny z této míry.

2 druhy: vnitřní v. = obsahová, pojmová, souběžná, zjevná;

vnější v. = předpověďová vůči jinému zvolenému kritériu.

Skladba výzkumného projektu

PROMĚNNÉ VELIČINY VE VÝZKUMU – 1

❖ Z hlediska jejich místa v průběhu zkoumaného dění:

- „S“ – **PODNĚTOVÉ**, působící na jedince z vnější situace,
- „O“ – **VNITŘNÍ** („organismické“, „osobnostní“), zjišťované v oblasti prožívání nebo fyziologie jedince,
- „R“ – **ODEZVOVÉ** („odpověďové“), pozorované v podobě vnějších reakci jedince.

❖ Z hlediska jejich ovlivňování / neovlivňování:

- **NEOVLIVŇOVANÉ**, pouze měřené (v „nezasahujícím“, tj. mapujícím nebo korelačním projektu),
- **OVLIVŇOVANÉ**, manipulované badatelem (v „zasahujícím“, tj. experimentálním projektu).

Skladba výzkumného projektu

□ PROMĚNNÉ VELIČINY VE VÝZKUMU – 2

❖ Z hlediska jejich postavení a úlohy v projektu:

- ZÁVISLE PROMĚNNÉ („kritéria“), ovlivňované, měřené proměnné, důsledek působení, předmět výzkumného zájmu.
- NEZÁVISLE PROMĚNNÉ („prediktory“), ovlivňující, jejich působením se usilujeme o vysvětlení výsledků závisle proměnných.
- NEŽÁDOUCÍ PROMĚNNÉ, které mohou také ovlivňovat výsledky závisle proměnných, avšak v projektu nejsou zahrnuty. Ty někdy více, někdy méně ohrožují platnost získaných výsledků

Nežádoucí proměnné je nutno kontrolovat, např. tak, že:

1. Začleníme je dodatečně do projektu v úloze nezávisle proměnných.
2. Změníme projekt tak, aby v něm přestaly být „proměnnými“ – učiníme z nich „konstanty“.

Skladba výzkumného projektu

OPERACIONALIZACE PROMĚNNÝCH

At' je konstitutivně (teoreticky) zkoumaná proměnná vymezena jakkoli, pro potřebu konkrétního výzkumného projektu je nutno vymežit ji

OPERACIONÁLNĚ:

- Proměnná v projektu ZJIŠŤOVANÁ se vymezuje přesným popisem postupu („operace“), jímž je její výskyt měřen – např. konkrétní položenou otázkou, testem, pozorovaným projevem v chování, přístrojovou mírou ...
- Proměnná v projektu OVLIVŇOVANÁ (závisle proměnná v experimentálních projektech) se vymezuje navíc i přesným popisem postupu, jímž jsou její výskyt a projevy ovlivňovány (způsob manipulace nezávislé proměnné) – např. sdělením konkrétní informace či pokynu, obsahem či kvalitou a intenzitou podávaného podnětu fyzického nebo symbolického, způsobem navození motivace, frustrace, emoce či jiných konkrétních prožitků užitých v experimentu ...

Závěry

vyplývající z poznatků získaných výzkumem

Pro teorii:

- Podporují výsledky výchozí teorii, nebo ji zpochybňují?
- Vyžadují výsledky další teoreticky zaměřené zkoumání, a v jakém směru?

Pro praxi:

- Jsou patrné možnosti využití poznatků z výzkumu ve společenské praxi?
- Co je potřeba ještě výzkumně zjistit, aby bylo jejich praktické uplatnění možné a užitečné?

Pro výzkum:

- Je zapotřebí metodologii tohoto výzkumu zdokonalit, a v čem?
- Jaké podněty pro další zkoumání z tohoto výzkumu vyplývají?

Zpráva o výzkumu

Struktura textu, v kterém se píše o výsledcích výzkumu (články, knihy, kvalifikační práce a pod.):

- Název
- Autorství
- Abstrakt a klíčová slova
- Problém: zkoumaná otázka, stav poznání, cíl výzkumu, zkoumané proměnné, ověřované hypotézy
- Metoda: výběr osob, situace zkoumání, užití metody měření a ovlivňování zkoumaných proměnných začleněných v hypotézách
- Výsledky: povaha získaných údajů, jejich početní či jiné souhrnné zpracování a jeho výsledky vzhledem k ověřovaným hypotézám
- Diskuse a závěry: metodologická věrohodnost výsledků výzkumu, konfrontace jejich možných interpretací a zdůvodnění přijaté
- Soupis užitých pramenů, odkazy v textu

IMRAD / (TA)IMRAD

Základní struktura „IMRAD“

(Introduction – Methods – Results – And – Discussion)

Základní struktura „[TA]IMRAD“

(Title – Abstract – Introduction – Methods – Results – And – Discussion)